

FOLKETINGET

Europaudvalget

Referat af 8. europaudvalgsmøde

Mødedato: fredag den 20. januar 2023

Tidspunkt: kl. 08.30

Sted: vær. 2-133

Dagsorden

Den 19. januar 2023

1. Annullationssøgsmål ved EU-Domstolen vedrørende direktiv om passende mindstelønninger i EU
Orientering ved beskæftigelsesministeren
KOM (2020) 0682
EUU alm. del (20222) – Bilag 138 (notat om annullationssøgsmål ved EU-Domstolen)

Mødet genoptages kl. 09.00 med følgende dagsorden:

2. Rådsmøde nr. 3930 (almindelige anliggender) den 6. februar 2023
Forelæggelse ved udenrigsministeren
EUU alm. del (20222) – Bilag 141 (kommenteret dagsorden)
- L 3. Rådsmøde nr. 3928 (udenrigsanliggender) den 23. januar 2023
Forelæggelse ved udenrigsministeren
EUU alm. del (20222) – Bilag 141 (kommenteret dagsorden)
- L 4. Modtagelse af deputation fra Voice of Iran vedr. politisk støtte til iranere
EUU alm. del (20222) – Bilag 123 (Henvendelse af 10/1-23 fra Voice of Iran)
- L 5. Drøftelse af nedsættelse af arbejdsgruppe vedr. europæisk energi- og klimapolitik med første fokus på REPowerEU
KOM (2022) 0231 – Bilag 4 (notat om forslag om arbejdsgruppe)
- L 6. Drøftelse af forslag om fælles ekspertmøde om reform af EU's finanspolitiske og økonomiske regler
- L 7. Eventuelt

8. europaudvalgsmøde 20/1 2023

Note: Beskæftigelsesudvalget er inviteret til at deltage under dagsordenspunkt 1.
Der vedlægges foreløbig oversigt over de under punkter 2 og 3 nævnte møder.

Praktiske oplysninger:

Hvor intet andet er angivet, afholdes Europaudvalgets ordinære møder for åbne døre. Tilmelding for tilhørere skal ske *senest kl. 12.00 dagen inden mødet* ved Europaudvalgets sekretariat (europaudvalget@ft.dk; tlf. +45 33 37 36 10). Der vil være pladsbegrænsning.

Anvendte forkortelser:

FF =Forventet forhandlingsoplæg
FO =Forhandlingsoplæg
FL =Forventet lukket behandling
L =Lukket behandling

Rådsmøde nr. 3930 (almindelige anliggender) den 6. februar 2023

1. Præsentation af det svenske EU-formandskabs prioriteter
  - *Præsentation*
Rådsmøde 3930 – Bilag 1 (samlenotat side 2)

2. Forberedelse af ekstraordinært møde i Det Europæiske Råd den 9.-10 februar 2023
  - *Politisk drøftelse*
Rådsmøde 3930 – Bilag 1 (samlenotat side 4)

3. Relationerne mellem EU og Storbritannien
  - *Status/Politisk drøftelse*
Rådsmøde 3930 – Bilag 1 (samlenotat side 6)
EUV alm. del (20201) – Bilag 153 (fortroligt udvalgsrådsreferat side 1058 FO,
forhandlingsoplæg forelagt 4/2-20)
EUV alm. del (20161) – Bilag 675 (fortroligt udvalgsrådsreferat side 957 FO,
forhandlingsoplæg forelagt 21/4-17)

4. Eventuelt

5. Siden sidst

Alle dagsordenspunkter hører under Udenrigsministeriets ressort.

Rådsmøde nr. 3928 (udenrigsanliggender) den 23. januar 2023

1. Sahel og de vestafrikanske kyststater
  - *Politisk drøftelse*
Rådsmøde 3928 – Bilag 1 (samlenotat side 2)

2. Ruslands aggression mod Ukraine
  - *Politisk drøftelse*
Rådsmøde 3928 – Bilag 1 (samlenotat side 4)
EUV alm. del (20222) – Bilag 128 (udvalgsmødereferat side 214, senest forelagt 9/12-22)

3. Eventuelt

- L 4. Siden sidst
  - a) Orientering om Iran

Alle dagsordenspunkterne hører under Udenrigsministeriets ressort

Europaudvalget

Referat af 8. europaudvalgsmøde

Dato: fredag den 20. januar 2023

Tidspunkt: kl. 08.30

Sted: vær. 2-133

Til stede: Niels Flemming Hansen (KF) formand, Henrik Møller (S), Mette Reissmann (S), Kim Valentin (V), Jens Henrik Thulesen Dahl (DD), Alexander Ryle (LA), Helle Bonnesen (KF), Alex Ahrendtsen (DF), Marianne Bigum (SF), Karsten Hønge (SF), Søren Søndergaard (EL), Victoria Velasquez (EL), Sofie Carsten Nielsen (RV) og Theresa Scavenius (ALT).

Desuden deltog: Beskæftigelsesminister Ane Halsboe-Jørgensen og udenrigsminister Lars Løkke Rasmussen.

Punkt 1. Annullationssøgsmål ved EU-Domstolen vedrørende direktiv om passende mindstelønninger i EU

KOM (2020) 0682

EUU alm. del (2022) – Bilag 138 (notat om annullationssøgsmål ved EU-Domstolen)

Beskæftigelsesministeren: I har fået omdelt et skriftligt notat om sagen, som det er praksis i domstolssager, Danmark går ind i. Jeg synes, at denne sag fortjener, at vi også mødes og taler mundtligt om den.

Baggrunden for søgsmålet

Regeringen indgav stævningen den 18. januar 2023 med påstand om at få mindstelønsdirektivet kendt helt eller delvist ugyldigt.

Baggrunden for stævningen er, at regeringen ser modstanden mod EU-regulering på dette område som en principiel sag for Danmark. Det er også grunden til, at den tidligere regering stemte nej til direktivforslaget – med opbakning fra et bredt flertal af Folketingets partier og arbejdsmarkedets parter.

Det er første gang, at Danmark anlægger en sag ved EU-Domstolen mod Rådet og Europa-Parlamentet om annullation af et direktiv. Det gør vi, fordi vi ikke ønsker EU-regulering på området, og vi ønsker klarhed om, hvorvidt der er hjemmel i EU-traktaterne.

Under forhandlingerne fik Danmark en række vigtige indrømmelser. Det var medvirkende til, at direktivet ikke tvinger os til at ændre grundstrukturen på vores arbejdsmarked. Og det er vigtigt. Direktivet tvinger os heller ikke til at indføre en lovbestemt mindsteløn. Men vi mener, at det er en gliddebane, at EU vedtager et direktiv om mindsteløn.

Der har under forhandlingerne af direktivet været rejst spørgsmål om EU's hjemmel til at vedtage direktivet. Det er også et område, som ikke tidligere har været underlagt EU-regulering. Vi mener derfor, at det er det rigtige, at sagen nu skal prøves ved EU-Domstolen.

Om stævningens indhold

Som sagt pålægger direktivet ikke medlemslandene at indføre en lovbestemt mindsteløn. På den korte bane påvirker direktivet heller ikke den danske arbejdsmarkedsmodel. Det fremgår også eksplicit af direktivet, at arbejdsmarkedets parters autonomi og deres ret til at forhandle og indgå kollektive overenskomster respekteres. Det er derfor vurderingen, at Danmark lever op til direktivet, og at direktivet vil have begrænsede konsekvenser for Danmark. Men vi mener alligevel, at direktivet er problematisk.

Problemet er det principielle i, at EU blander sig i spørgsmål om løn og organisering på arbejdsmarkedet i medlemslandene. Det kan være en glidebane, som i værste fald kan bane vejen for, at EU vil blande sig yderligere på dette område i fremtiden. Det er f.eks. spørgsmålet om, hvordan direktivets artikel 4 om kollektive overenskomster på sigt kan blive tolket, og om det kan få betydning for lovgivningen eller overenskomster i Danmark.

Hovedindholdet i stævningen går på, at regeringen argumenterer for, at der i EU's traktater ikke er hjemmel til at vedtage et direktiv som dette. Det skyldes, at direktivet er vedtaget med hjemmel i en artikel i traktaten, som godt nok giver EU ret til at lave direktiver om arbejdsvilkår i Unionen, men det fremgår samtidig, at samme artikel ikke gælder for henholdsvis lønforhold, organisationsret, strejkeret eller ret til lockout.

Stævningen lægger vægt på, at direktivet er inde og røre ved forhold, hvor der ikke er kompetence efter EU-lovgivningen, eftersom direktivets indhold flere steder vedrører netop lønforhold og organisationsret. Regeringen fremfører argumenter for, at EU dermed ikke har hjemmel til at vedtage direktivet.

Kernen i sagen er, hvad der forstås ved lønforhold og organisationsret. Kommissionen, Rådet, og Parlamentet argumenterer for, at hjemlen for direktivet holder, fordi direktivet ikke griber ind i selve fastsættelsen af lønningerne. De argumenterer for, at direktivet vedrører procedurer for fastsættelsen af løn. Ifølge Kommissionen skal udtrykket lønforhold altså tolkes som en mere direkte indgriben i lønfastsættelsen, f.eks. lønningers niveau eller komponenter, der indgår i lønnen.

Derudover er der spørgsmålet om, hvad der forstås ved undtagelsen i EU-retten om organisationsret. EU-Domstolen har ikke tidligere forholdt sig til det, men en af bestemmelserne i artikel 4 er direkte kopieret fra en ILO-konventions bestemmelse om organisationsret.

Vi argumenterer altså i stævningen for, at flere bestemmelser i artikel 4 vedrører organisationsret, som går ud over EU's kompetence. Det er et af de centrale argumenter, og det er en vigtig del af søgsmålet, da det især er her, direktivet potentielt set fremadrettet vil kunne tolkes på en måde, hvor arbejdsmarkedets parters autonomi kan blive påvirket. Det er også derfor, at Danmark vil forsøge at få annulleret de dele af direktivets artikel 4, som vedrører organisationsret, hvis EU-Domstolen vurderer, at hele direktivet ikke kan kendes ugyldigt. Det er derfor, vi siger »helt eller delvist«.

Herudover har vi et supplerende argument til støtte for at annullere hele direktivet, nemlig at artikel 4 vedrører forhold, der skal vedtages efter en anden procedure, end direktivet blev vedtaget efter.

Om videre proces

Næste skridt i sagen er, at de sagsøgte – altså Europa-Parlamentet og Rådet – vil skulle afgive svarskrift. Det har de 2 måneder og 10 dage til, efter stævningen er blevet oversat og forkyndt for dem. Herefter får Kommissionen og øvrige medlemsstater mulighed for at gå ind i sagen til støtte for enten Danmark eller for Rådet og Parlamentet. Her må det forventes, at Kommissionen vil intervenere til støtte for Rådet og Parlamentet. Det kunne også ske, at de lande, som har været meget positive over for forslaget, vil støtte Rådet og Parlamentet.

På nuværende tidspunkt har den svenske regering tilkendegivet, at Sverige formentlig vil kunne støtte Danmark under retssagen. Jeg ønsker dog ikke at spekulere i mulige øvrige kandidater på et åbent møde.

Det er meget usikkert, hvor længe sagsbehandlingstiden ved EU-Domstolen vil være, men et forsigtigt bud vil være, at en dom kan forventes om halvanden til to års tid. Jeg kan i den forbindelse oplyse, at søgsmålet ikke har opsættende virkning. Det betyder, at vi – og andre lande – ikke skal vente på en afgørelse i sagen, før vi skal implementere direktivet senest i november 2024.

Heldigvis er der ikke så meget at implementere for Danmark. Det skyldes bl.a., at vi har en overenskomstdækning på lige over 80 pct., som er en tærskel i direktivet for at skulle udarbejde en handlingsplan.

Afslutning

Det er det principielle og det langsigtede, vi er bekymrede for. Og vi har lyttet til fagbevægelsens opfordring til at anlægge et annulationssøgsmål.

Vi mener grundlæggende, at det er hensigtsmæssigt at få en vurdering fra den eneste instans, der kan udtale sig autoritativt, når der har været så meget debat og tvivl om retsgrundlaget. Den eneste instans, der kan det, er EU-Domstolen, og vi kan kun få dem til at foretage en vurdering ved at anlægge et annulationssøgsmål.

Jeg vil prioritere at holde både Europaudvalget og Beskæftigelsesudvalget orienteret om denne sag. Jeg ved, at der er stor interesse i den. Jeg vil derfor orientere udvalgene, når der er væsentligt nyt i sagen, f.eks. når vi har Rådets og Parlamentets svarskrift, eller når vi er bekendt med, hvilke parter der har interveneret i sagen. I vil selvfølgelig også blive orienteret forud for domsafgørelsen.

Søren Søndergaard: I Enhedslisten er vi meget optagede af, at man fra politisk side ikke griber ind i forhold på arbejdsmarkedet, herunder lønforhold. Vi støtter derfor regeringen fuldstændig i denne sag. Vi har jo tidligere set glidebanen, f.eks. i forbindelse med Vaxholmdommen. Danmark intervenerede for at forhindre, at konfliktretten blev begrænset, hvilket vi tabte. Vi har også set det i forbindelse med andre domme på arbejdsmarkedsområdet, f.eks. Ruffertdommen og Luxembourgdommen. Vi mener, det er vigtigt at få dette indhegnet allerede nu, så vi står stærkere, hvis man senere hen ønsker at udvide direktivet. Derfor er det rigtigt at anlægge et annulationssøgsmål.

Er det første gang, vi ønsker et helt direktiv annulleret?

Sverige er en allieret. Europaudvalget var på udvalgsrejse til Sverige i december 2022, og vi kunne forstå på dem, at de ikke mener, at det som formandsland er passende at anlægge et annullationssøgsmål, men at de er klar til at støtte det danske synspunkt. Har vi andre allierede?

Kan vi få oversendt selve stævningen? Jeg er lidt overrasket over, at det oversendte materiale er fortroligt. Hvorfor er et sagsanlæg ved en domstol – som oven i købet bliver hilst velkommen af EU – fortroligt? Jeg vil meget nødig komme i en situation, hvor vi ringer til vores venner i EU-nämnden hinsidan, og de udleverer det til os.

Beskæftigelsesministeren: Det er første gang, Danmark lægger sag an mod Rådet og Parlamentet med påstand om annullation af et direktiv. Vi har tidligere anlagt annullationssøgsmål mod Kommissionen for annullering af Kommissionens retsakter.

Det vælter ikke ind med allierede i denne sag.

Jeg ser gerne, at både Europaudvalget og Beskæftigelsesudvalget får stævningen – selvfølgelig under fortrolighed. Her kan man læse uddybninger af vores positioner.

Søren Søndergaard: Men hvorfor er det fortroligt?

Beskæftigelsesministeren: Fordi det er en retssag, og andre skal ikke kende vores argumenter.

Sofie Carsten Nielsen: Radikale Venstre mener ikke, at dette er den rigtige vej at gå. Jeg forstår pointen om at få afklaret retstilstanden, og jeg antager, at det er den primære årsag til annullationssøgsmålet. Det er vel ikke sådan, at ministeren regner med at få annulleret direktivet?

For Parlamentet og Rådet handler direktivet om at sikre bedre rettigheder for lønmodtagere i EU. Kan ministeren bekræfte det?

Anerkender ministeren, at glidebaneargumentet minder om det argument, som formanden for Fagbevægelsens Hovedorganisation, Lizette Risgaard, fremfører mod at afskaffe store bededag, nemlig at søndag nok bliver det næste?

Theresa Scavenius: Alternativet er meget imod denne tilgang til området. Det er selvfølgelig fint nok at få afklaret EU's kompetencer, men det er mange ressourcer at sætte ind i forhold til vigtigheden af det.

Har ministeren forholdt sig til den tidligere regerings vurdering af, at der ikke så ud til at være grundlag for en retssag? Bruger vi en masse penge på noget, vi godt ved, vi kommer til at tabe?

Ministeren argumenterer med, at dette er en glidebane. Betyder det, at regeringen ikke er imod direktivet, som det ligger nu, men det, der kunne komme efterfølgende? Det virker som et svagt argument, når man tænker på, hvor mange ressourcer et søgsmål kræver.

Eurostat vurderer, at 9 pct. af den arbejdende befolkning i EU er i risiko for at være working poor. Er vi fra dansk side ligeglade med alle disse mennesker, som i kraft af dette direktiv kunne blive løftet op og få en højere lønning? Vil regeringen arbejde for, at europæiske regeringer indfører nationale tiltag til gavn for de working poor, hvis direktivet bliver annulleret? Jeg ser det både ud fra et humanistisk perspektiv, men det er også problematisk for arbejdsmarkedsvilkårene i Danmark, hvis

arbejdsmarkedet ikke løftes i hele EU, da europæiske arbejdstagere kan komme til Danmark og skabe udfordringer med social dumping.

Har regeringen foretaget en analyse af, hvorvidt der er risiko for, at vi svækker EU som en samlet geopolitisk institution? Vi står i en meget svær geopolitisk og klimapolitisk situation i forhold til Rusland, Nordafrika, Tyrkiet osv. Da Rusland invaderede Ukraine, var der tvivl om, hvorvidt EU kunne stå sammen og støtte Ukraine. Det lykkedes, men kan der være sikkerhedspolitiske risici forbundet med denne type tiltag, hvor man forsøger at sætte en kæp i hjulet på det europæiske projekt? Det er det, der bekymrer mig.

Beskæftigelsesministeren: Jeg mener ikke, at man på nogen måde kan sige, at dette er at sætte en kæp i hjulet på EU-projektet eller at svække det som geopolitisk institution. Tværtimod er dette en helt reel proces inden for rammerne af det, vi har aftalt med hinanden. Vi har i EU aftalt, hvordan man forhandler en politisk aftale, hvordan man vedtager et direktiv, og hvordan man som nationalstat agerer, hvis man gerne vil have tryktestet hjemlen ved EU-Domstolen. Annullationssøgsmålet bliver endda budt velkommen af EU. Det koster selvfølgelig nogle ressourcer, men det er en ret principiel sag at få afklaret.

Det er rigtigt, at formålet med direktivet er at sikre bedre rettigheder i lande, hvor der er grupper, der ikke kan leve af deres løn. Jeg bakker fuldstændig op om, at folk skal have bedre vilkår, men det er en principiel sag, hvor vi fra dansk sider mener, at det er en national kompetence. Det handler altså hverken om EU-skepsis eller modstand mod ordentlige løn- og arbejdstagervilkår. Vi ønsker at trykteste hjemlen til at indføre direktivet, og det kan derfor heller ikke sammenlignes med storebededagsargumentet.

Hvis Domstolen afgør, at der er hjemmel til at indføre direktivet, er der åbnet for noget nyt. Vi har indtil nu opereret som det værende en dansk kompetence. Jeg vil helst ikke spå om udfaldet af søgsmålet. Vi anlægger det, fordi vi mener, der er potentiale for at vinde sagen, men jeg vil lade Domstolen afgøre de juridiske udfald.

Theresa Scavenius: Ministeren forholder sig ikke til den geopolitiske situation. Vi vil stå i en svækket situation internationalt, hvis vi ikke sikrer et robust socialt netværk i EU.

Beskæftigelsesministeren: Jeg ser EU-opbakningen som afhængig af, at vi har klare linjer for, hvad EU tager sig af, og hvad nationalstaterne tager sig af. Jeg er bekymret for, at opbakningen til EU vil vige, hvis disse linjer ikke er klare, og hvis vi ikke slår ring om det, der er særlig vigtigt i Danmark. Det er ikke sådan, at man som EU-tilhænger skal være for alt, der kommer fra EU.

Jeg kan godt se logikken i argumentet om, at et løft af det samlede arbejdsmarked i EU vil skabe større stabilitet. Jeg går fuldt ud ind for fremskridt på alle de fronter. Dette er på ingen måde en udfordring af indholdet af direktivet eller af EU som institution.

Karsten Hønge: Socialistisk Folkeparti bakker op om søgsmålet. Det er forunderligt, at man har en traktat, hvori der står, at EU ikke skal beskæftige sig med lønforhold, og så sender man et direktiv ud med overskriften mindsteløn. Det er jo en absurd konklusion, at man bliver nødt til at indføre den slags direktiver for at bekæmpe udviklingen af den arbejdende underklasse i Europa og dermed smadre arbejdsmarkedsmodellen i Danmark. Selvfølgelig kan man indføre tiltag, der styrker

netop den voksende arbejdende underklasse i Europa, uden at man griber ind i vores arbejdsmarkedsmodel.

Jeg vil give ministeren fuldstændig ret i, at dette er at lege med befolkningens opbakning til EU. Mange har lagt mærke til denne sag og kommer i tvivl om, hvad de i det hele taget skal mene om EU, hvis det er den slags ting, EU beskæftiger sig med. Så det her er også i sin substans et forsvar for det EU, vi godt kan lide.

Jeg forstår, at der er et helt og et delvist annullationssøgsmaal. Skal det forstås sådan, at vi møder op med et primært og en sekundært søgsmaal, eller hvordan håndterer man et helt og delvist annullationssøgsmaal?

Går man allerede nu i gang med at forberede, hvordan vi håndterer de eventuelle forskellige udfald af dommen?

Hvorvidt det er en glidebane eller ej, står ikke til diskussion. Vi har jo netop set, at EU-Domstolen tidligere offensivt ændrer praksis, så det er der god grund til at være bekymret for.

Beskæftigelsesministeren: Det primære formål er at få annulleret det hele. Hvis ikke det lykkes, er der et sekundært spor, hvor dele skal annulleres.

Vi forbereder da, men direktivet betyder ikke, at vi skal gøre alt muligt i Danmark her og nu. Derfor handler det i virkeligheden om at se tre skridt frem og forsøge at få det afklaret allerede nu, inden man potentielt bygger oven på direktivet hen ad vejen. Vi skal ikke indføre en lovbestemt mindsteløn i morgen, hvis vi taber. Så det er en principiel sag, og det handler om bekymringen for, hvad det åbner for af EU-regulering på dansk jord på dette område som følge af, at vi nu får etableret en ny praksis.

Punkt 2. Rådsmøde nr. 3930 (almindelige anliggender) den 6. februar 2023

EUU alm. del (20222) – Bilag 141 (kommenteret dagsorden)

Udenrigsministeren: Alle punkter forelægges til orientering.

1. Præsentation af det svenske EU-formandskabs prioriteter

– *Præsentation*

Rådsmøde 3930 – Bilag 1 (samlenotat side 2)

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt, men tog imod spørgsmål fra udvalget.

2. Forberedelse af ekstraordinært møde i Det Europæiske Råd den 9.-10 februar 2023

– Politisk drøftelse

Rådsmøde 3930 – Bilag 1 (samlenotat side 4)

Udenrigsministeren: Vi skal som vanlig drøfte udkast til konklusioner for topmødet. Den endelige dagsorden for topmødet er endnu ikke fastlagt. Derfor har vi heller ikke endnu set et udkast til konklusioner. Men vi ved, at der vil være to væsentlige spørgsmål på topmødets dagsorden: migration og EU's globale konkurrenceevne.

Jeg forventer, at migrationsdrøftelsen først og fremmest vil fokusere på de eksterne aspekter af migration – herunder hvordan vi håndterer det stigende antal irregulære migranter, der lige nu ankommer til EU, og som i nogle medlemslande er på niveau med, eller overstiger, hvad vi så under migrationskrisen i 2015-2016. Jeg forventer en diskussion om, hvordan vi styrker samarbejdet med tredjelande for at reducere tilstrømningen via de primære migrationsruter, og hvordan vi fremmer tilbagesendelse af afviste asylansøgere. Derudover vil vi fra dansk side arbejde på at fremme den nødvendige reform af det europæiske asylsystem, for vi skal sikre, at Danmark og Europa kan have kontrol med, hvor mange der kommer hertil.

Jeg forventer også, at spørgsmålet om Europas globale konkurrenceevne vil fylde en del på topmødet. Stats- og regeringscheferne vil drøfte, hvordan EU-landene i fællesskab skal håndtere konsekvenserne af den amerikanske Inflation Reduction Act (IRA) og de høje energipriser. Drøftelsen vil tage udgangspunkt i et kommende forslag fra Kommissionen, som jeg forventer kommer inden længe. Om IRA vil jeg sige, at det er meget positivt, at USA nu engagerer sig så kraftigt i bestræbelserne på at fremme den globale grønne omstilling. Det forventes at indebære meget betydelige kommercielle muligheder, som også en række danske virksomheder vil kunne drage fordel af. IRA kan dog også potentielt udfordre grøn produktion og grønne investeringer i enkelte sektorer i EU ved at skabe amerikanske rammevilkår, der trækker produktion og investeringer til USA. Det bliver vi nødt til at se i øjnene.

Derfor støtter vi fra dansk side op om, at vi i EU sammen med USA skal arbejde for så vidt muligt at afbøde de negative konsekvenser. Vi skal forsøge at finde konstruktive løsninger via den task force, der er nedsat mellem Det Hvide Hus og kommissionsformandens kabinet. Jeg er desværre ikke sikker på, at vi kan klare det hele i forhandlinger med USA. Derfor bliver samtidig nødt til at se på, hvordan vi bedst sikrer de nødvendige vilkår for grønne investeringer i Europa fremadrettet, bl.a. gennem en mere robust industripolitik. Det er også nødvendigt for at kunne dæmpe energipriserne og sikre europæisk energisikkerhed gennem grøn omstilling.

Det er muligt, at drøftelserne på topmødet om europæisk konkurrenceevne også kan lede til en bredere drøftelse af europæisk økonomi. Men vi kender ikke endnu det præcise fokus for drøftelsen, der vil afhænge af Kommissionens analyser og udviklingen frem imod topmødet.

Til sidst forventer jeg, at der – alt afhængig af krigens udvikling – vil være en drøftelse af Ukraine. Drøftelsen vil kunne fokusere på en bred vifte af emner – f.eks. den seneste udvikling på jorden, EU's fortsatte støtte til Ukraine og krigens afledte effekter. Fra dansk side vil jeg arbejde for fortsat massiv støtte og opbakning til Ukraine.

Alt i alt er der altså lagt op til et topmøde med en tung og vigtig dagsorden. Flere af emnerne vil vi vende tilbage til igen på forårstopmødet i marts. Fra regeringens side vil vi gå aktivt ind i forhandlingerne og søge at fremme danske interesser mest muligt.

Sofie Carsten Nielsen: Kan ministeren sætte flere ord på det, der i medierne kaldes en balanceret tilgang til en mere robust fremtidig industripolitik? Hvem er de allierede, og hvori består de største udfordringer? Hvordan undgår vi, at det resulterer i protektionisme?

Udenrigsministeren: Diskussionen om fremtidens industripolitik pågår, og der kommer forskellige indspark til den. Forleden drøftede jeg sagen med kommissæren for det indre marked, Thierry Breton, og kommissær Margrethe Vestager spiller også en rolle. Kommissionsformand Ursula von der Leyen holdt en tale i Davos, hvori hun samlede de forskellige indspark. Der bliver også budt ind fra medlemslandene. Frankrigs præsident, Emmanuel Macron, forsøgte også at italesætte industripolitikken før IRA. Vi er meget opmærksomme på, at der skal findes en balance, for verden har ikke brug for – og vi kan heller ikke vinde – et statsstøttekonkurrenceræs. Men vi er nødt til at forholde os til realiteten.

Det handler ikke kun om en respons på IRA, det handler også om den nye geopolitiske virkelighed og det forhold, at vi – måske lidt naivt – har gjort os afhængige af visse forsyningskæder. Her skal der findes en balance. Man har jo allerede præsenteret mikrochipforordningen, og med afsæt i den skal vi stille os selv spørgsmålet: Hvordan kan vi komme videre?

Diskussionen handler om, hvorvidt det at skabe bredere muligheder for statsstøtte i virkeligheden vil flytte konkurrencekapløbet fra at være et kapløb mellem EU og andre til at være et kapløb mellem EU-landene. Nogle har større statskasser end andre, og nogle har en noget anderledes attitude end os hvad angår gældsstiftelse. Derfor vil der også opstå et ønske om at skabe nogle europæiske instrumenter.

Det er en ret kompliceret diskussion, men den danske tilgang forbliver den samme: Vi bekender os til frihandel og fair konkurrence og er principielt bekymrede over statsstøtte. Denne tilgang har gjort dansk økonomi stærk, men vi lever samtidig i virkelighedens verden, og der er en geopolitisk interesse i, at Europa passer på sig selv. Vi må ikke være naive, og derfor er vi indstillet på, at man skal kunne åbne målrettet op for kritiske, strategiske sektorer, så længe det ikke resulterer i protektionisme, eller at den fair konkurrence mellem medlemsstaterne smuldrer.

Jeg har en fornemmelse af, at de forskellige linjer begynder at konvergere til noget fornuftigt. Det handler bare om at være mere realistiske.

Søren Søndergaard: I 2016 var flygtningestrømmene i høj grad drevet af krigen i Syrien. Er der ligeledes ét udgangspunkt for flygtningestrømmene i dag, eller er der forskellige årsager? Hvad er der gået galt? Vi har haft 7 år til at lære af vores fejl, men nu får vi at vide, at situationen er værre end dengang. Og hvis det ikke skal blive endnu værre i 2030, er man nødt til at se på, hvad man kunne have gjort anderledes.

Theresa Scavenius: I lyset af den geopolitiske situation er industripolitikken rigtig interessant. Jeg er særlig nysgerrig på, hvor stor en del af den vil være grøn, og om der også vil være sort energipolitik i den? Får udvalget et notat om det på et tidspunkt? Jeg kunne godt tænke mig en længere politisk drøftelse om det.

Bliver der ikke behov for en europæisk beskæftigelsespolitik, som sikrer lønmodtageren og arbejderen, hvis vi begynder at indføre industripolitik på europæisk plan? Fra dansk side kritiserer vi og modarbejder en sådan, men det er vel en slags kæp i hjulet på en fælles industripolitik. Hvad er ministerens tanker om det?

Udenrigsministeren: Jeg sagde ikke, at situationen er værre end i 2015 og 2016, hvor der jo reelt set gik hul på Europa, og der opstod en næsten tumultarisk situation mellem Europas lande. Jeg sagde, at tallene i nogle lande er på niveau med eller højere, end de var i 2015 og 2016, herunder bl.a. Østrig. Det indikerer også, at der er mange flygtninge på Vestbalkanruten, og det har hverken et enkelt arnested eller kan knyttes til én bestemt krig. Det er ikke ensbetydende med, at man ikke har handlet siden 2015. Der er jo sket en betydelig oprustning af Frontex og et tættere samarbejde om f.eks. kystbevogtning med lande uden for Europa. Men det er et billede på, at vi har et dysfunktionelt asylsystem, og jeg anmelder blot, at diskussionen vil blive aktuel igen, da tallene viser, at der kan opstå et problem.

Fokus for industripolitikken er i høj grad på det grønne. Det er det, IRA's ret offensive rammevilkår udfordrer med power-to-x, brint, solenergi osv. En række europæiske virksomheder gør sig på direktionsniveau overvejelser – nogle har allerede konkluderet – om, hvor deres fremtidige produktion skal placeres, og hvordan deres udvikling og afsæt skal være. På den ene side er det ekstremt positivt, at USA tager markante grønne initiativer. På den anden side udfordrer det os i EU, og Macrons besøg hos den amerikanske præsident, Joe Biden, kan ses som afsæt for, at EU og USA skal indgå en aftale om det, så der ikke sker en u hensigtsmæssig konkurrenceforvridning. Som jeg er orienteret er der rimelig godt rum for en sådan aftale, og Margrethe Vestager spiller en konstruktiv rolle i dette. Men der vil være flere elementer, der skal forhandles på plads, og der skal fokuseres på det grønne. Desuden skal der også være fokus på, at vi jo har gjort os strategisk sårbare ved at have skabt et afhængighedsforhold til Kina.

3. Relationerne mellem EU og Storbritannien

– *Status/Politisk drøftelse*

Rådsmøde 3930 – Bilag 1 (samlenotat side 6)

EUU alm. del (20201) – Bilag 153 (fortroligt udvalgsmødereferat side 1058 FO, forhandlingsoplæg forelagt 4/2-20)

EUU alm. del (20161) – Bilag 675 (fortroligt udvalgsmødereferat side 957 FO, forhandlingsoplæg forelagt 21/4-17)

Udenrigsministeren: Jeg forventer, at Kommissionens chefforhandler, næstformand Maroš Šefčovič, på rådsmødet primært vil orientere om status over de politiske og tekniske drøftelser imellem Storbritannien og EU vedrørende Nordirlandsprotokollen. Den udgør fortsat den største konflikt mellem EU og Storbritannien. Det skyldes først og fremmest, at Storbritannien har afvist at implementere Nordirlandsprotokollen fuldt ud.

Efter et forhandlingssammenbrud genoptog Kommissionen og Storbritannien politiske og tekniske forhandlinger vedrørende implementeringen af Nordirlandsprotokollen i efteråret 2022.

Der er små fremskridt at spore. Kort efter nytår opnåede EU og Storbritannien enighed om EU's adgang til britiske tolldatabaser. Dataadgangen gør det muligt for EU at lave en vurdering af risikoen ved varer, der bevæger sig ind i Nordirland fra Storbritannien. Der er dog fortsat lang vej til en endelig aftale, men det er positivt, at der er fremgang på nogle af de tekniske spørgsmål. Vi forbereder os dog fortsat på alle scenarier, inklusive i tilfælde af nyt forhandlingssammenbrud at gå videre med tidligere modforanstaltninger, der for tiden er sat på pause.

Ud over Nordirlandsprotokollen er der to andre konfliktfyldte emner i relationen mellem EU og Storbritannien. Den britiske regering fremsatte et lovforslag i september, der skal gøre op med bibeholdt EU-lovgivning i britisk lov. Lovforslaget lægger i sin nuværende form op til, at EU-lovgivningen automatisk udløber via en solnedgangsklausul ultimo 2023. Fjernelse af EU-lovgivning kan yderligere besværliggøre handel mellem EU og Storbritannien. Derudover har uenighederne haft betydning for Storbritanniens adgang til EU's videnskabs- og forskningsprogrammer, herunder Horisont Europa. Storbritannien er utilfreds med den udeblivende associering, og de har indledt en tvistbilæggelsessag mod EU. Jeg forventer, at der på rådsmødet fortsat er enighed om og støtte til Kommissionens tilgang, der er baseret på, at der skal findes en løsning inden for Nordirlandsprotokollen.

Fra dansk side arbejder vi for en effektiv gennemførelse af aftalegrundlaget mellem EU og Storbritannien. Regeringen støtter Kommissionens tilgang til forhandlingerne, og at der tages de nødvendige skridt til at sikre britisk efterlevelse af Nordirlandsprotokollen.

Sofie Carsten Nielsen: Er der nogen konkrete problemstillinger for danske borgere, virksomheder og institutioner? Jeg tænker især på Horisont Europa. Hvad gør man i Udenrigsministeriet for at hjælpe? Jeg kan i øvrigt forstå, at det kan skabe problemer for briter i Danmark. Hvad gør man for at løse disse?

Udenrigsministeren: Hvis aftalen ikke bliver implementeret, mister vi en tæt samarbejdspartner på forskningsområdet. Storbritannien har oven i købet nogle af de bedste universiteter og forskningsmiljøer i Europa. Jeg vil henvise til uddannelses- og forskningsministeren for sagens detaljer

og de beredskabsovervejelser, man gør sig. Horisont Europa er taget som gidsel i denne situation, og det skal vi have stærkt øje for.

Søren Søndergaard: Nordirlandsprotokollen er en meget smidig og enkel metode til at løse problemet med kontrol af varer osv. Hvorfor blokerer Storbritannien for den? Vurderer ministeren, at det hænger sammen med frygten for, at forholdet til Nordirland vil ændre sig, og at landet til sidst blive en del af Irland?

Udenrigsministeren: Jeg er ikke bedre end andre til at kortlægge strømningerne i britisk politik, men en del af det har helt åbenlyst at gøre med ideologi. Det er komplekst at forlade Europa og samtidig fastholde en fri bevægelighed på den irske ø, når EU's ydre grænse går ned igennem dem. Nu mærker man konsekvenserne af at have taget en beslutning med hovedet under armen. En positiv ting er dog, at de forskellige premierministerskifter har resulteret i en mere rationel tilgang til situationen.

Søren Søndergaard: Jeg skal lige være helt sikker. Støtter Danmark fuldt ud Nordirlandsprotokollen? Det kan ikke være Danmarks problem, at England på sigt måske mister Nordirland – hvad de skulle have gjort for lang tid siden.

Udenrigsministeren: Klart ja. Jeg har fuldstændig respekt for det britiske folks beslutning om at forlade EU, og den beslutning taget i betragtning er Nordirlandsprotokollen det rigtige tiltag.

4. Eventuelt

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

5. Siden sidst

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

L Punkt 3. Rådsmøde nr. 3928 (udenrigsanliggender) den 23. januar 2023

EUU alm. del (20222) – Bilag 141 (kommenteret dagsorden)

Udenrigsministeren: Alle punkter forelægges til orientering.

1. Sahel og de vestafrikanske kyststater

– *Politisk drøftelse*

Rådsmøde 3928 – Bilag 1 (sammenotat side 2)

Udenrigsministeren: Det går desværre den forkerte vej i regionen – både politisk, humanitært og sikkerhedsmæssigt. Terrorgrupper med forbindelse til al-Qaeda og Islamisk Stat øger deres tilstedeværelse. Samtidig øger Rusland sin indflydelse. Derudover er regionen hårdt ramt af klimaforandringer, der forstærker allerede eksisterende konflikter.

På rådsmødet forventer jeg en bred drøftelse af EU's tilgang til regionen i lyset af denne udvikling. Medlemsstaterne skal drøfte tilgangen til Sahel, og hvordan spredningen af ustabiliteten mod kystlandene bedst håndteres. Jeg forventer også, at vi på rådsmødet vil drøfte, hvordan EU's arbejde med strategisk kommunikation i regionen kan styrkes.

I Sahel har Mali og Burkina Faso oplevet to militærkup siden august 2020. Der hersker ikke tvivl om, at de autokratiske tendenser og den russiske indflydelse forstærkes i begge lande. EU har tilpasset engagementet i Mali, men der er fortsat drøftelser om EU's engagement og tilgang til Burkina Faso – ikke mindst i lyset af regimets tilnærmelser til Rusland. Regeringen mener, at EU bør fastholde dialogen med militærregimet i Burkina Faso og yde støtte til befolkningen. Men EU bør ikke yde direkte støtte til regimet, før der er mere klarhed over udviklingen.

De vanskelige betingelser for samarbejde med Mali og Burkina Faso har til gengæld øget EU's interesse for samarbejde med Niger, der har udtrykt et klart ønske om et tæt samarbejde med Vesten.

Hvad angår de vestafrikanske kyststater undersøger EU bl.a. muligheden for militære og civile støtteindsatser og bedre koordination af eksisterende indsatser, herunder gennem arc of stability-konceptet. Regeringen vil arbejde for en integreret tilgang i EU's fremtidige engagement i kyststaterne på tværs af humanitære, udviklings-, stabiliserings- og sikkerhedsindsatser. Et vigtigt princip er lokalt ejerskab for indsatserne og fokus på ligeværdig dialog med partnerlande, som er et led i EU's outreach til tredjelande i bl.a. Afrika.

Vi skal samtidig fokusere på de grundlæggende årsager til ustabiliteten, ikke mindst klimaforandringerne. Derfor har Danmark sammen med Tyskland gennem vores vennegruppe for ambitiøs klimadiplomati arbejdet for, at vi bl.a. i vores regionale drøftelser, som den på mandag, også har fokus på samspillet mellem klima og sikkerhed.

Marianne Bigum: Jeg vil gerne spørge til Wagnergruppen. Der er ingen tvivl om, hvilken type organisation vi har at gøre med. Estland har stemplet dem som en terrororganisation, og i Socialistisk Folkeparti har vi tidligere opfordret til, at Wagnergruppen kom på EU's terrorliste, som den tidligere

udenrigsministeren sagde, han ville få EU til at undersøge mulighederne for. Kan ministeren give en status på den forespørgsel?

Udenrigsministeren siger, at der på rådsmødet vil være fokus på samspillet mellem klima og sikkerhed. Det er enormt vigtigt. Udviklingspolitikken skal gerne gå ud over den humanitære bistand, således at man også forholder sig til den målrettede, strategiske udvikling for at sikre global fødevarer-sikkerhed, adgang til rent vand, udbredelse af miljøteknologier, og at man får skabt gode, robuste, bæredygtige samfund med lokale arbejdspladser, så folk ikke behøver at flygte.

Theresa Scavenius: Jeg er meget glad for, at ministeren anerkender problemstillingen og koblingen mellem klima og sikkerhed. Det skal vi snakke meget mere om fremadrettet. Problemstillingen relaterer sig også til migrationsstrømme. Vi kigger hele tiden på, hvilke udfordringer der gør sig gældende i morgen, men nogle gange er det relevant at kigge 15-20 år frem for på den måde at komme kriserne i forkøbet. Der vil jo komme store flygtningestrømme fra bl.a. Nordafrika, men det sker ikke i morgen, det er i et længere perspektiv. Så spørgsmålet er, hvornår vi skal løfte den diskussion?

Udenrigsministeren: Wagnergruppen er på EU's sanktionsliste, både som gruppe og som individuelle medlemmer tilknyttet gruppen. Regeringen støtter sådan set at terrordesignere deres handlinger som terror, hvis der kan opnås bred opbakning til det. Men uanset om Wagnergruppen terrordesigneres som terrororganisation eller ej, vil vores tilgang være den samme. Det er jo stærkt bekymrende, at Wagnergruppen er til stede i både Ukraine og en række afrikanske lande. Det skal der gribes ind over for og sanktioneres. Hvis det går som en and og siger som en and, så er det jo en and, uanset hvad man kalder det.

Klima og sikkerhed er en dansk prioritet. Min forgænger, Jeppe Kofod, har i godt og tæt samarbejde med Tyskland etableret vennegruppen vedrørende klimadiplomati inden for EU, som for nærværende tæller ca. ti aktive lande. Det kommer vi også til at skubbe på for i alle rådssammenhænge. Vi har bl.a. etableret et nyt program på 800 mio. over de næste 4 år, som adresserer netop sammenhængen mellem klima, konflikter og fordrivelse i Sahel. Ministeren for udviklingssamarbejde og global klimapolitik er den operationelle minister på det program.

Diskussionen om koblingen mellem klima og sikkerhedspolitik skal vi løfte vedvarende. Man kan læse i regeringsgrundlaget, at vi har en ambition om at fokusere på Afrika og udarbejde en ny strategi. Danmark har formandskabet i 2025. Vi skal også drøfte den europapolitiske aftale på et tidspunkt. Historisk har vores europaaftaler fokuseret på, hvordan Danmark skal forholde sig til EU – f.eks. om vi skal forholde os forbeholdende eller ej. Måske skal vi denne gang gå skridtet videre og fokusere på, hvordan Danmark kan få Europa til at håndtere verdens udfordringer. Det er endnu for tidligt at tage hul på det nu, men det vil ganske rigtigt skabe et pres på Europa, hvis vi ikke håndterer udfordringerne i Afrika, sådan så der bliver skabt en forhåbning om, at man som afrikansk borger også har en fremtid i Afrika. Derudover har vi udfordringer med Rusland, og vi er nødt til at tænke bredere end krigen i Ukraine. Derfor betonedede jeg, at vi er nødt til også at fokusere på landene omkring Ukraine, som Moldova, Georgien osv., for vi slår ikke Vladimir Putin tilbage alene på den ukrainske slagmark. Hvis ikke ukrainerne slår ham tilbage, er vi dobbeltudfordret, men det rækker ikke. Det har et videre perspektiv, som også hedder Afrika.

2. Ruslands aggression mod Ukraine

– *Politisk drøftelse*

Rådsmøde 3928 – Bilag 1 (samlenotat side 4)

EUU alm. del (20222) – Bilag 128 (udvalgsmødereferat side 214, senest forelagt 9/12-22)

Udenrigsministeren: Ruslands aggression mod Ukraine er et tilbagevendende punkt på rådsmøderne. Situationen er fortsat meget alvorlig.

Ruslands våbenhvile op til den ortodokse jul blev ikke overholdt, ligesom de russiske tilbud om forhandling var uden reelt indhold. Senest i søndags ramte et russisk missil bl.a. et lejlighedskompleks i byen Dnipro. Mindst 40 civile omkom, heriblandt børn. Den humanitære situation er fortsat yderst alvorlig, og millioner af ukrainere mangler både vand og varme.

På rådsmødet forventer jeg, at vi først vil høre om den seneste udvikling fra den ukrainske udenrigsminister, Dmytro Kuleba, og herefter komme omkring EU's bredspektrede indsats for Ukraine. Det gælder bl.a. den politiske og militære støtte, forberedelse af genopbygningsindsatsen samt styrket outreach til bl.a. det globale syd.

Jeg vil først og fremmest benytte mit første rådsmøde som udenrigsminister til at understrege, at den nye danske regering vil fastholde den klare linje over for Ukraine og fortsætte den substantielle støtte til landet. Samtidig vil jeg også understrege vigtigheden af et stærkt fokus på udsatte lande i regionen som Moldova, Georgien og Vestbalkan.

Jeg forventer også en drøftelse af, hvordan vi fra europæisk side bedst understøtter elementerne i præsident Volodymyr Zelenskyjs fredsformel for Ukraine. Fredsformlen, som Zelenskyj præsenterede i november, omfatter 10 prioritetsområder. EU skal yde et aktivt og koordineret bidrag til denne plan. Det er vigtigt, at vi går i tæt dialog med Ukraine for at sikre, at fredsformlens format og indhold rammer den helt rigtige balance. Det er f.eks. vigtigt, at fredsformlen kan opnå opbakning globalt. Vi skal bl.a. være med til at sætte yderligere internationalt fokus på Ruslands ansvar for såvel de meget alvorlige konsekvenser, krigen har for fødevarer- og energisituationen globalt, som for de internationale forbrydelser, vi desværre er vidner til i Ukraine.

På mødet vil der derfor også være en drøftelse af indsatsen for at sikre ansvarliggørelse for internationale forbrydelser begået i forbindelse med krigen i Ukraine, herunder spørgsmålet om etablering af et særtribunal for aggressionsforbrydelsen.

Der er heldigvis bred enighed i EU om vigtigheden af at sikre ansvarliggørelse. Og der skal ikke være tvivl om, at Danmark også under den nye regering vil fortsætte det aktive arbejde for at sikre, at de ansvarlige bliver retsforfulgt. Vejen dertil er stadig behæftet med usikkerhed, men der er interessante forslag på bordet, f.eks. muligheden for at etablere et særtribunal til retsforfølgelse af aggressionsforbrydelsen. Det er et komplekst skridt, også juridisk. Men en mulig vej at gå kan være at følge det ukrainske forslag om at oprette et midlertidigt satellitkontor i Haag, hvor den ukrainske anklagemyndighed kan påbegynde efterforskningen af aggressionsforbrydelsen.

Der er således igen lagt op til et rådsmøde med en tung og vigtig dagsorden i relation til Ukraine.

Alexander Ryle: I dagspressen hører man igen og igen, at EU har indført meget hårde sanktionspakker mod Rusland, men når man så dykker ned i tallene fra Eurostat (Europa-Kommissionens Statistiske Kontor) fra oktober 2022, kan man se, at det rigtig nok har vist sig, at eksporten til Rusland er faldet med 34 pct. i perioden januar til august 2022 sammenlignet med januar til august 2021. Samtidig kan man dog se, at importen fra Rusland til EU-landene er steget med 61 pct. i samme periode. Man kan derfor måske lidt frækt sige, at EU-landene er med til at finansiere krigen i Ukraine, og det er jo netop, fordi gaspriserne er steget, og fordi gas ikke er omfattet af sanktionspakkerne. Regeringen støtter op om nye sanktioner, der har betydelige omkostninger for Rusland. Hvilken form for sanktioner kunne det være, og kunne det f.eks. omfatte handel med gas?

Søren Søndergaard: Enhedslisten bakker op om et særtribunal, men det burde jo være noget, som eksisterende tribunaler tog sig af, f.eks. ICC (Den Internationale Straffedomstol). Hvad er situationen omkring Ukraines medlemskab af ICC? Rusland er jo ikke med, og så længe det ikke kan lade sig gøre at håndtere sagen i ICC, bakker vi op om en særdomstol.

Efter sommeren 2022 diskuterede vi etablering af alternative transportveje for korneksporten med lastbiler eller tog via Europa, som desværre ikke kunne løse så meget, som skibene kunne. Derfor blev diskussionen stillet i bero i forbindelse med, at man fik åbnet vejen gennem Sortehavet. Problemet er bare, at vi risikerer, at Tyrkiet meget hurtigt går ind i en turbulent periode. Man kunne forestille sig en tyrkisk præsident, som vil stille en masse krav for at opretholde eksporten, f.eks. i forbindelse med Sveriges og Finlands NATO-medlemskab. Derfor er spørgsmålet, om Danmark på mødet skal udvirke en diskussion om, hvordan man kan fortsætte planlægningen af en anden alternativ transportmulighed. Hvis korneksporten fuldstændig lukker hen over sommeren og efteråret, får det jo globale konsekvenser.

Udenrigsministeren: Der er indført ni sanktionspakker, og der er åbenhed for at tage hul på en tiende. Det har haft effekt: Den russiske økonomi er i recession. Et studie fra Yale University viser, at 1.000 udenlandske virksomheder har forladt Rusland. Disse virksomheder har stået for en betragtelig del af det russiske bnp, så det gør ondt. Regeringen er parat til at tage flere skridt. Man skal dog være opmærksom på, at vand finder andre veje, når vi sanktionerer Rusland. Derfor skal man måske fokusere bredere end bare på Rusland, og det arbejde pågår nu. Gassen har jo sin særlige historik, men der er lande i Europa, som af forskellige årsager ikke har haft reelle alternativer – i modsætning til lande, hvor man kan lave terminaler for flydende gas. Det viser bare den ekstreme kompleksitet. Jævnfør Søren Søndergaards spørgsmål om korneksport, risikerer man jo at spille kort i hænderne på andre korrupte lande, når man prøver at sikre alternative korneksportmuligheder. Sådan er det. Derfor er det også vigtigt af denne og en masse andre supplerende grunde, at vi fortsat har tætte og gode relationer til vores NATO-allierede Tyrkiet. Jeg er ikke blind for, at der også er udfordringer i det, men det er sådan, det er.

Jeg kan ikke påstå, at spørgsmålet om korneksport er et stort og selvstændigt tema på mødet på mandag.

Søren Søndergaard spørger også til ICC. Sagen er kompleks, for Rusland har jo ikke ratificeret Romstatutten, og derfor er aggressionsforbrydelsen ikke en del af domstolens jurisdiktion. Det viser endnu en kompleksitet, som vi skal håndtere. Regeringen er positivt indstillet over for Ukraines forslag om et særtribunal. Jeg har ikke et klart billede af Ukraines juridiske ophæng, men det kan vi

eventuelt vende tilbage til, så udvalget kan få et ordentligt svar. Men det er trods alt ikke kernen her – kernen er Rusland, som ikke har ratificeret.

Theresa Scavenius: Man har grundlæggende ført en naiv sikkerhedspolitik, hvor man har tænkt, at alt er fint, så længe vi handler med folk. Det har været den europæiske strategi, og det var også en af begrundelserne for at etablere Nord Stream 2, så man kunne etablere et handelsfællesskab, og så er der fred. Udfordringen er, at disse autoritære ledere – som både findes i Tyrkiet og Rusland, men også i mellemøstlige stater – ikke tænker på den måde. De har nogle andre logikker. Og det tager os lang tid at vride os ud af handelssamarbejder med disse autoritære stater på grund af lockineffekter, fordi vi bliver dybt forbundet med dem, og det skaber alle disse udfordringer.

Ministeren nævner, at sanktionerne er effektive. Ja, de er effektive til at presse den russiske økonomi. Men det stresser ikke Vladimir Putin. Det vil måske kun gøre ham endnu hårdere, mens en kæmpe del af den russiske befolkning vil lide. Det kan føles rart at indføre sanktioner, som ser ud til at virke lidt, men faktisk binder vi os ind i en større og større krise for den russiske befolkning og økonomi, som ud fra et sikkerhedspolitisk perspektiv kan være en katastrofe for Europa.

Udenrigsministeren: Theresa Scavenius beskriver nogle reelle dilemmaer. Vi bliver nogle gange efterladt i situationer, hvor vi gør noget, som er rigtigt, men som ikke nødvendigvis kun har rigtige implikationer, men hvad er alternativet? Hvis vi sagde: Du fører en ulovlig angrebskrig, men sanktioner ville også have nogle negative effekter for din civilbefolkning, så det lader vi være med. Det ville være win-win set fra Kreml. Det er dilemmafyldt, og derfor skal vi forsøge at sanktionere målrettet og effektivt. Derfor er man gået efter oligarkerne og dem, der har tjent deres penge ved, at Rusland har indrettet sig, som Rusland har. Som Alexander Ryle var inde på, må man hele tiden være opmærksom på, om sanktionerne virker. Hvor er smutvejene, og hvordan lukker man dem af? Det er en evig kamp. Nogle gange får man indtryk af, at man med et fingerknips kan løse problemerne. Så skulle man nok have valgt en anden levevej. Det er superkomplekst.

Alexander Ryle: Jeg kan forstå, at man er åben for en tiende sanktionspakke, uden at man er kommet nærmere ind på, hvad sådan en pakke skulle indeholde. Har regeringen nogen ønsker til indholdet af en sådan sanktionspakke? Bergur Løkke Rasmussen, som er valgt til Europa-Parlamentet for Venstre, skrev i går på Facebook, at man ønsker at udvide listen over personer på sanktionslisten med 6.000 personer, og at de 300 mia. euro, der er indefrosset, skal sendes som finansiel støtte til Ukraine. Er det sådan nogle ting, vi er ude i, eller er der andre ting på regeringens ønskeliste?

Udenrigsministeren: Det svenske formandskab har meldt ud, at de ønsker at arbejde for hårdere sanktioner mod Rusland. Det hilser vi velkommen. Vi er på det hold, der ønsker at være så konsekvente som muligt, samtidig med at vi skal fastholde europæisk enighed, da der jo er enstemmighedsprincip.

Hvad angår de indefrosne midler er det en diskussion, som pågår, og som ikke er konkluderet. Hvordan kan man komme til dem, og hvad kan man bruge dem til?

Regeringen ønsker de hårdest tænkelige sanktioner, som kan vedtages i enighed. Bag det gemmer der sig et andet dilemma, som man på den lange bane vil komme til at tale om: Hvordan skaber man en effektiv europæisk udenrigspolitik i et miljø, hvor det langsomste skib i konvojen sætter

farten? Det er en fast dansk position, at vi står vagt om det princip, men det kommer også med nogle udfordringer.

3. Eventuelt

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

Mødet sluttede kl. 11.03.